

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата економічних наук, доцента

Гук Ольги Володимирівни

на дисертаційну роботу Лакізи Вікторії Володимирівни

на тему: «Регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за

спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

**Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами,
планами, темами**

Динамічність зовнішнього середовища функціонування суб'єктів господарювання вимагає швидкого реагування на зміни та введення відповідних коректуючих дій для скерування управлінських та виробничих функцій у правильному напрямку, відповідно до потреб ринку, державних структурних органів, споживачів, ділових партнерів, внутрішніх організаційних вимог тощо. Окрім того роль корегувальних заходів на підприємствах зростає в умовах трансформації національної економічної системи. Питання регулювання виробничо-господарської діяльності українських підприємствах в умовах сьогодення є досліджене недостатньо, а існуючі методи не завжди є доречними. Актуальність вибраної теми дослідження особливо підсилюється в умовах імплементації України до Європейського Союзу, коли від швидкості впровадження регулюючих заходів залежатиме рівень успішності ведення бізнесу на зовнішніх та внутрішніх ринках.

На актуальність теми дисертації вказує використання матеріалів дослідження при виконанні держбюджетної теми Національного університету «Львівська політехніка» «Моделювання та синтезування нових багатокомпонентних функціональних матеріалів з прогнозованою структурою та властивостями» (номер державної реєстрації № 0116U004142, 2018 р.), в межах якої використані пропонувані методичні підходи до раціоналізації виробничо-господарського портфеля

підприємств, в результаті чого за допомогою перерозподілу ресурсів суб'єктів господарювання шляхом їх наближення до найбільш оптимального стану отримується можливість прийняття раціональних регулювальних рішень щодо покращення виробничо-господарської діяльності (Розділ 3, підр. 3.2. Процедура проведення змін внаслідок регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств) (акт впровадження від 18. 05. 2018 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність

Отримані автором наукові результати та висновки дисертаційної роботи характеризуються високим рівнем обґрунтованості і достовірності, що забезпечено використанням загальновідомих сучасних методів наукових досліджень. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань в роботі використовувались такі методи: історико - хронологічного та морфологічного аналізу – з метою уточнення понятійно - категоріального апарату під час написання роботи (усі розділи дисертації); аналізу та синтезу - для вивчення об'єкта та предмета дослідження (усі розділи дисертації); систематизації, порівняння та узагальнення – задля уточнення основного змістовного наповнення, етимології та сутності категорій «управління», «регулювання», «процес управління», «процес регулювання», «система регулювання» (підр. 1.1), а також для розроблення типології видів регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств (підр. 1.2); метод структурної декомпозиції – для виокремлення елементів системи регулювання (підр. 1.1); групування - з метою виокремлення етапів регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств (підр. 1.3); постадійно-етапної моделі вибору оптимального регулювального заходу, а також процесу формування варіантів корегувальних заходів (підр. 2.2) послідовності економічного оцінювання регулювальних рішень щодо покращення

виробничо-господарської діяльності підприємства (підр. 3.3); методи прикладної статистики, динамічного та структурного аналізу – для дослідження взаємозв'язку забезпечувальних характеристик регулювальних заходів і результатів діяльності підприємств (підр.2.1); метод експертних оцінок - в процесі розроблення анкети та збору інформації; а також відповідні методи опрацювання анкетних даних – з метою виявлення достовірності отриманої в процесі опитування інформації (підр.2.1); розрахунково-аналітичний метод – задля діагностування відхилень у функціонуванні виробничо-господарської системи (підр. 2.2); формалізації та економіко-математичного моделювання залежності між результатами корегувальних заходів та величиною ресурсів, витрачених на їх реалізацію (підр. 2.3), а також регулювання виробничо-господарської діяльності підприємства (підр. 3.1); метод раціоналізації виробничо-господарського портфеля підприємства – з метою побудови та розв'язку оптимізаційної задачі пошуку оптимального розподілу ресурсів підприємства серед напрямів його виробничо-господарської діяльності (підр. 3.2); графічний - задля наочного відображення теоретичного та прикладного матеріалу дисертаційного дослідження (усі розділи дисертації). Вибрані методи дослідження відповідають предметному полю дисертації.

Про високий рівень обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційної роботи свідчить їх апробація на чотирнадцяти конференціях.

Дисертаційна робота Лакізи Вікторії Володимирівни є завершеним науковим дослідженням. Автору вдалось аргументовано та переконливо довести правильність провідної ідеї, суть якої зводиться до регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств.

Автором визначено сутність та значення регулювання в системі менеджменту підприємств (с. 35-48), запропонована класифікація видів регулювання виробничо - господарської діяльності підприємств (с. 49-

74), наведено етапи процесу регулювання виробничо - господарської діяльності підприємств (с. 74-97).

В дисертаційній роботі здійснено інформаційне забезпечення процесу розробки регулювальних заходів (с. 102-117), наведено процедуру формування альтернативних варіантів корегувальних заходів (с. 117-132), проведено оцінювання розроблених корегувальних дій (с. 132-144).

У дисертації автором розроблено економіко-математичну модель регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств (с. 147-163), наведено процедуру проведення змін внаслідок регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств (с. 163-179), запропоновано економічне оцінювання результатів регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств (с. 180-193).

Дисертація написана науковим стилем, виклад матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує легкість і доступність їхнього сприйняття. В роботі максимально обмежено використання складнопідрядних конструкцій, які заважають однозначному трактуванню позицій автора, дисертація насичена професійною термінологією. Робота характеризується однозначністю, послідовністю, точністю викладу фактів.

Основні наукові результати дисертації

Зі змісту дисертаційної роботи, опублікованих здобувачем наукових праць та автореферату опонованого дисертаційного дослідження випливає, що основні наукові положення, висновки і пропозиції сформовані автором самостійно, відображають особистий внесок дисертанта, характеризуються науковою новизною.

Дисертантом *вперше розроблено* модель економічного оцінювання регулювальних рішень щодо покращення виробничо-господарської

діяльності підприємств, яка базується на урахуванні нелінійних змін цільового критерію економічної ефективності підприємства, що дає змогу уточнити ідентифікацію характеру впливу регулювання виробничо-господарської діяльності підприємства на його поточний та перспективний стан (с. 192, рис. 3.7 дисертації; с. 17, рис. 5 автореферату).

Крім того, автором *удосконалено* механізм побудови економіко-математичної моделі регулювання виробничо-господарської діяльності підприємства, яка, на відміну від існуючих, враховує експоненційну залежність обсягу реалізації продукції від величини інвестицій та динаміки попиту на ринку, що дає змогу точніше оцінити рівень стратегічної незалежності підприємства відносно несприятливих коливань у структурі споживчого попиту та раціональності інвестиційних рішень, які приймаються у сфері виробничо-господарської діяльності підприємства (с. 159, рис. 3.1 дисертації; с. 13, рис. 3 автореферату).

З метою побудови та розв'язання оптимізаційної задачі пошуку оптимального розподілу ресурсів підприємства серед напрямів його виробничо-господарської діяльності *удосконалено* метод раціоналізації виробничо-господарського портфеля підприємства (с. 166 дисертації; с. 16-17 автореферату).

На увагу заслуговує *розвинуте* автором тлумачення категорій регулювання (термінів «регулювання», «система регулювання», «зворотний зв'язок», «регулятор», «корегування» тощо) та побудова ієрархічної узгодженості між управлінням та регулюванням, які дали змогу розглянути регулювання як особливий вид управлінської діяльності, який виникає й видозмінюється як реакція керуючої системи на впливи внутрішнього чи зовнішнього середовищ, і полягає у вирівнюванні відхилень регульованої величини від заданого значення (норми, яка визначається топ менеджментом та стейкхолдерами підприємства), збоїв, недоліків тощо через розроблення і впровадження

заходів для підтримання системи встановлених параметрів в заданих межах (с. 40-48; с. 6-7 автореферату).

Задля отримання можливості формування комплексної інформаційної бази щодо різноманітних особливостей здійснення регулювальних заходів у дисертації розвинуто класифікацію видів регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств згідно таких ознак, як наявність зворотного зв'язку, спосіб регулювання, характер заданого впливу, форма перехідного процесу, напрям здійснення (с. 49-74, дисертації; с. 8 автореферату).

З метою створення можливості ретельного описання взаємозалежності між чинниками зовнішнього середовища підприємств та результатами їх виробничо-господарської діяльності розвинуто модель взаємозв'язку забезпечувальних характеристик коригувальних заходів і результатів діяльності підприємств, яка, на відміну від інших, відображає вплив чинників макрорівня на стан виробничо-господарської діяльності шляхом їх ієрархічної класифікації (с. 234, Додаток В дисертації; с. 9, рис.2 автореферату).

Достовірність досліджень, повнота відображення висновків і пропозицій в опублікованих автором дисертації роботах

Дисертація є результатом власних досліджень та самостійною науковою працею дисертанта. Усі наукові результати, викладені у дисертації, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі містяться лише ті напрацювання, які становлять особистий внесок здобувача. Наукові положення, висновки та рекомендації, що сформульовані у дисертації є достовірними. Достовірність забезпечено використанням матеріалів наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріали періодичних видань, статистичних оглядів, звітів, інформація облікової, фінансової та

управлінської звітності вітчизняних підприємств, результати експертних досліджень, економічні огляди, Інтернет-ресурси, а також нормативно-правові акти органів державної влади. В цілому, дисертаційна робота характеризується завершеністю, зміст дисертації відповідає поставленій меті. Зміст автореферату є ідентичним основним положенням дисертації.

Основні наукові результати дисертаційної роботи, а також відповідні елементи наукової новизни достатньо аргументовані та наведені у 25 наукових працях серед яких: 9 статей у наукових фахових виданнях України (з них 3 статті у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних), 1 стаття у науковому періодичному виданні іноземної держави, 14 тез доповідей на конференціях, 1 стаття, що додатково відображає результати дисертації. Загальний обсяг друкованих праць – 8,47 друк. арк., з них особисто автору належить 7,04 друк. арк.

Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Практичне значення результатів дослідження

Ряд положень, обґрунтованих в дисертації, мають практичну цінність. Про прикладний характер наукових розробок і пропозицій дисертанта свідчить їх практичне впровадження у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» і застосовуються під час викладання дисциплін: «Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності» та «Технологія зовнішньоекономічних операцій і міжнародні інформаційні системи» (для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент»), «Інноваційний менеджмент» (для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент») (довідка №67-01-1086 від 13.06.2018 р.).

Підтвердженням практичного значення отриманих результатів також є їх впровадження у діяльність таких підприємств як ПрАТ «Львівський локомотиворемонтний завод» (довідка № 1439 від 22.12.2017 р.), ТОВ «Мікро-Ф» (довідка № 145 від 25.02.2018 р.), ТОВ «Кава зі Львова» (довідка №14/175 від 10.11.2017 р.).

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Не заперечуючи важливість та оригінальність дисертаційного дослідження, доцільно зупинитись на певних дискусійних моментах:

1. На рис. 1.12 с. 76 автором наведено послідовність регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств. Однак, не достатньо обґрунтовано критерії, за якими будуть визначатися межі допустимих відхилень фактичних показників від планових.

2. На рис. 1.14 с. 96 автором запропонована послідовність розроблення корегувальних заходів із урахуванням можливості виникнення ризиків регулювання. Однак, не достатньо ґрунтовно розглянуто специфіку визначення факторів ризиків регулювання та їх можливих комбінацій.

3. У табл. 2.1 с.113-114 наведено результати діагностики інформаційного забезпечення суб'єктів, відповідальних за розроблення корегувальних заходів виробничо-господарської діяльності підприємств. Однак не зовсім зрозуміло, яким чином буде визначено ступінь уніфікації вхідної інформації для розробки корегувальних заходів на різних рівнях управління.

4. На с. 117-132 автором описується процес формування альтернативних варіантів корегувальних заходів. Однак автору в межах даного процесу варто було би більш детально зупинитись на описанні моделювання впливу корегувальних заходів на виробничо-господарську діяльність підприємства.

5. Автором рекомендується використовувати механізм побудови економіко-математичної моделі регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств (рис. 3.1. с. 159). Однак не чітко описано методику його використання, а також спірним є порядок використання математичної моделі через її рекомендаційний характер та статичність (не врахування особливостей виробничої діяльності, інтелектуального потенціалу та можливостей удосконалення технологій підприємствами).

Вищенаведені дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову та практичну цінність дисертаційної роботи Лакізи В. В.

Висновок про відповідність роботи встановленим вимогам МОН України

Дисертаційна робота Лакізи Вікторії Володимирівни «Регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств» є завершеною оригінальною науковою працею, яка присвячена вирішенню актуального наукового та практичного завдання формування, оцінювання розроблених корегувальних дій, а також порядку вибору та розроблення моделі економічного оцінювання регулювальних рішень щодо покращення виробничо-господарської діяльності підприємств. Автореферат дисертації відображає усі наукові положення, що винесено на захист. Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами дослідження.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що за своїм змістом, оформленням, актуальністю, глибиною вирішення наукових завдань, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів дисертація Лакізи Вікторії Володимирівни на тему «Регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств» відповідає вимогам, які висуваються до робіт на здобуття наукового ступеня кандидата наук, зокрема, пунктам 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого

Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р.), а її автор, Лакіза Вікторія Володимирівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент,

доцент кафедри менеджменту

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут

імені Ігоря Сікорського»

кандидат економічних наук, доцент

О. В. Гук

Підпис засвідчую:

Вчений секретар

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут

імені Ігоря Сікорського»

кандидат філософських наук, доцент

А.А. Мельниченко